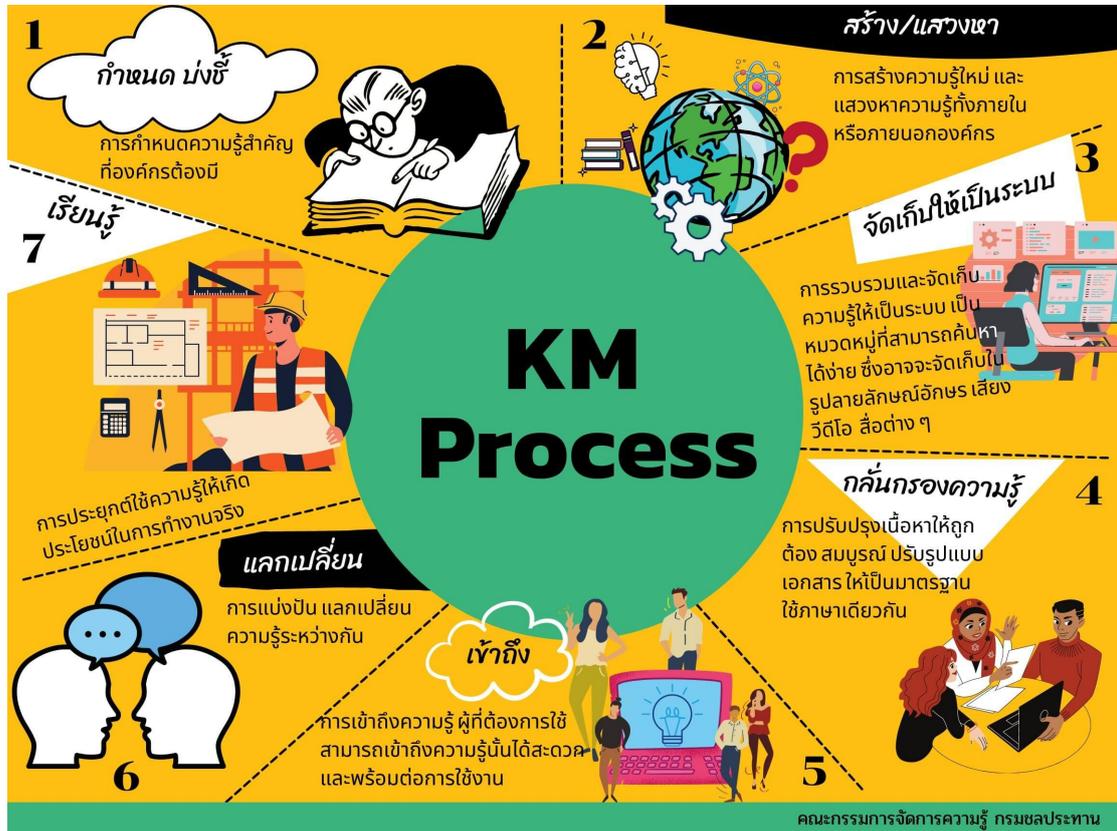


# แบบรายงานสรุปผลการจัดการความรู้ ปี ๒๕๖๖



หน่วยงาน สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช

## คำนำ

สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการแรก คือ การมีคณะทำงาน การจัดประชุมคณะทำงานการดำเนินการจัดการความรู้ของหน่วยงาน จังหวัดนครศรีธรรมราช (KM) ปี 2566 เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานในสังกัดดำเนินการเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานย่อยของกรมส่งเสริมการเกษตรมีการพัฒนาฐานข้อมูลความรู้ด้านการเกษตร มีการพัฒนาคลังความรู้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็วและมีองค์ความรู้ที่ได้จากการถอดองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงความรู้ โดยรวบรวมจัดเก็บองค์ความรู้ไว้ในคลังความรู้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานและเป็นประโยชน์กับพี่น้องเกษตรกรและผู้สนใจต่อไป

สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช

สิงหาคม 2566

## สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑ เป้าหมายการจัดการความรู้	๑
ส่วนที่ ๒ ผลการจัดการความรู้	๘
ส่วนที่ ๓ สรุปและข้อเสนอแนะ	๒๖

## ส่วนที่ ๑

### เป้าหมายการจัดการความรู้

ที่มาของการจัดการความรู้ ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงาน

ที่มาความสำคัญของการจัดการความรู้ในหน่วยงาน คือ ปัจจัยหลักเรื่องบุคลากร เนื่องจากมีผู้เกษียณอายุราชการจำนวนมากและมีบุคลากรบรรจุใหม่มาด้วยเช่นกัน การจัดการความรู้ KM : Knowledge Management จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญและดำเนินการ เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้มี ๒ ประเภท คือ ๑) ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้ง จึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม ๒) ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม นพ.วิจารณ์ พานิช ได้ระบุว่าจัดการความรู้สามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย ๔ ประการ ได้แก่ ๑) บรรลุเป้าหมายของงาน ๒) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน ๓) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ ๔) บรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน

การจัดการความรู้เป็นการดำเนินการอย่างน้อย ๖ ประการต่อความรู้ ได้แก่ ๑) การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นหรือสำคัญต่องานหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร ๒) การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ ๓) การปรับปรุง ดัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วน ให้เหมาะต่อการใช้งานของตน ๔) การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตน ๕) การนำประสบการณ์จากการทำงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสกัด “ขุมความรู้” ออกมาบันทึกไว้ ๖) การจัดบันทึก “ขุมความรู้” และ “แก่นความรู้” สำหรับไว้ใช้งาน และปรับปรุงเป็นชุดความรู้ที่ครบถ้วน ลุ่มลึกและเชื่อมโยงมากขึ้น เหมาะต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น โดยที่การดำเนินการ ๖ ประการนี้ บูรณาการเป็นเนื้อเดียวกัน ความรู้ที่เกี่ยวข้องเป็นทั้งความรู้ที่ชัดแจ้ง อยู่ในรูปของตัวหนังสือหรือรหัสอย่างอื่นที่เข้าใจได้ทั่วไป (Explicit Knowledge) และความรู้ฝังลึกอยู่ในสมอง (Tacit Knowledge) ที่อยู่ในคน ทั้งที่อยู่ในใจ (ความเชื่อ ค่านิยม) อยู่ในสมอง (เหตุผล) และอยู่ในมือ และส่วนอื่นๆ ของร่างกาย (ทักษะในการปฏิบัติ) การจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่คนจำนวนหนึ่งทำร่วมกันไม่ใช่กิจกรรมที่ทำโดยคนคนเดียว เนื่องจากเชื่อว่า “จัดการความรู้” จึงมีคนเข้าใจผิด เริ่มดำเนินการโดยรีเข้าไปที่ความรู้ คือ เริ่มที่ความรู้ นี่คือการผิดพลาดที่พบบ่อยมาก การจัดการความรู้ที่ถูกต้องจะต้องเริ่มที่งานหรือเป้าหมายของงาน เป้าหมายของงานที่สำคัญ คือ การบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ ที่เรียกว่า Operation Effectiveness และนิยามผลสัมฤทธิ์ ออกเป็น ๔ ส่วน คือ ๑) การสนองตอบ (Responsiveness) ซึ่งรวมทั้งการสนองตอบความต้องการของลูกค้า สอนองตอบความต้องการของเจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้น สอนองตอบความต้องการของพนักงาน และสนองตอบความต้องการของสังคมส่วนรวม ๒) การมีนวัตกรรม (Innovation) ทั้งที่เป็นนวัตกรรมในการทำงาน และนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ ๓) ชีตความสามารถ (Competency) ขององค์กร และของบุคลากรที่พัฒนาขึ้น ซึ่งสะท้อนสภาพการเรียนรู้ขององค์กร และ ๔) ประสิทธิภาพ (Efficiency) เป็นสัดส่วนระหว่างผลลัพธ์กับต้นทุนที่ลงไปการทำงานที่ประสิทธิภาพสูง

หมายถึง การทำงานที่ลงทุนลงแรงน้อย แต่ได้ผลมากหรือคุณภาพสูง เป้าหมายสุดท้ายของการจัดการความรู้ คือ การที่กลุ่มคนที่ดำเนินการจัดการความรู้ร่วมกัน มีชุดความรู้ของตนเอง ที่ร่วมกันสร้างเอง สำหรับใช้งานของตน คนเหล่านี้จะสร้างความรู้ขึ้นใช้เองอยู่ตลอดเวลา โดยที่การสร้างนั้นเป็นการสร้างเพียงบางส่วน เป็นการสร้างผ่านการทดลองเอาความรู้จากภายนอกมาปรับปรุงให้เหมาะสมต่อสภาพของตน และทดลองใช้งานจัดการความรู้ไม่ใช่กิจกรรมที่ดำเนินการเฉพาะหรือเกี่ยวกับเรื่องความรู้ แต่เป็นกิจกรรมที่แทรก/แฝง หรือในภาษาวิชาการเรียกว่า บูรณาการอยู่กับทุกกิจกรรมของการทำงาน และที่สำคัญตัวการจัดการความรู้เองก็ต้องการการจัดการด้วย ตั้งเป้าหมายการจัดการความรู้เพื่อพัฒนา ๓ ประเด็น

- งาน พัฒนางาน
- คน พัฒนาคน
- องค์กร เป็นองค์กรการเรียนรู้

ความเป็นชุมชนในที่ทำงาน การจัดการความรู้จึงไม่ใช่เป้าหมายในตัวของมันเอง นี่คือ หลุมพรางข้อที่ ๑ ของการจัดการความรู้ เมื่อไรก็ตามที่มีการเข้าใจผิด เอาการจัดการความรู้เป็นเป้าหมาย ความผิดพลาดก็เริ่มเดินเข้ามา อันตรายที่จะเกิดตามมาคือ การจัดการความรู้เทียม หรือ ปลอม เป็นการดำเนินการเพียงเพื่อให้ได้ชื่อว่ามีจัดการความรู้ การริเริ่มดำเนินการจัดการความรู้ แรงจูงใจ การริเริ่มดำเนินการจัดการความรู้เป็นก้าวแรก ถ้าก้าวถูกทิศทาง ถูกวิธี ก็มีโอกาสสำเร็จสูง แต่ถ้าก้าวผิด ก็จะไปสู่ความล้มเหลว ตัวกำหนดที่สำคัญคือแรงจูงใจในการริเริ่มดำเนินการจัดการความรู้

#### **การจัดการความรู้ที่ดีเริ่มด้วย**

สัมมาทิฐิ : ใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุความสำเร็จและความมั่นคงในระยะยาว การจัดทำริเริ่มดำเนินการ การฝึกอบรมโดยการปฏิบัติจริง และดำเนินการต่อเนื่อง การจัดการระบบการจัดการความรู้

แรงจูงใจในการริเริ่มดำเนินการจัดการความรู้ แรงจูงใจต่อการดำเนินการจัดการความรู้ คือ เป้าหมายที่งาน คน องค์กร และความเป็นชุมชนในที่ทำงานดังกล่าวแล้ว เป็นเงื่อนไขสำคัญ ในระดับที่เป็นหัวใจสู่ความสำเร็จในการจัดการความรู้ แรงจูงใจเทียมจะนำไปสู่การดำเนินการจัดการความรู้แบบเทียม และไปสู่ความล้มเหลวของการจัดการความรู้ในที่สุด แรงจูงใจเทียมต่อการดำเนินการจัดการความรู้ในสังคมไทยมีมากมายหลายแบบ ที่พบบ่อยที่สุด คือ ทำเพียงเพื่อให้ได้ชื่อว่าทำ ทำเพราะถูกบังคับตามข้อกำหนดทำตามแฟชั่นแต่ไม่เข้าใจความหมาย และวิธีการดำเนินการ จัดการความรู้อย่างแท้จริง

#### **องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ (Knowledge Process)**

๑. “คน” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งความรู้ และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์
๒. “เทคโนโลยี” เป็นเครื่องมือเพื่อให้คนสามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน รวมทั้งนำความรู้ไปใช้อย่างง่าย และรวดเร็วขึ้น
๓. “กระบวนการความรู้” เป็นการบริหารจัดการ เพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้รู้ เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุง และนวัตกรรม

## ความต้องการพัฒนางานตามภารกิจ ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ นโยบาย หรือแนวทางการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตร ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๖ (KV)

การขับเคลื่อนแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร ปี ๒๕๖๖ ของหน่วยงาน มุ่งเน้นการขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานให้ครบถ้วนทุกด้าน และนำไปสู่การพัฒนาการเกษตร และทำให้เกษตรกรอยู่ดี กินดี มีสุขอย่างยั่งยืน จึงขับเคลื่อนงานทั้ง ๙ ด้าน คือ

- ๑) ขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและส่งเสริมเกษตรกรที่ยั่งยืน
- ๒) มุ่งพัฒนากรมส่งเสริมการเกษตรสู่การเป็น Digital DOA
- ๓) พัฒนาเข้าสู่การเกษตรสมัยใหม่และเกษตรมูลค่าสูงด้วย BCG Model
- ๔) ขยายผลการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่
- ๕) สร้างผู้ประกอบการเกษตรสมัยใหม่
- ๖) ส่งเสริมและพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร
- ๗) สร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการทำงานในพื้นที่
- ๘) พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเกษตรในเมือง
- ๙) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานส่งเสริมการเกษตร

นำไปสู่แผนการจัดการความรู้ทั้ง ๕ ประเด็นและงานเชิงพื้นที่ครอบคลุมทั้ง ๒๓ อำเภอ ทำให้เกิดการดำเนินงานเป็นทีม คอยกันมากขึ้น ร่วมกิจกรรมด้านองค์ความรู้แลกเปลี่ยนกันมากขึ้น ทำให้สรุปผลตรงกันว่าจะทำ KM หน่วยงาน ๕ เรื่อง และอื่น ๆ เชิงพื้นที่ให้มากขึ้นครอบคลุม ๒๓ อำเภอ ให้ทุกคนมีองค์ความรู้ รวบรวมองค์ความรู้ และได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

## แผนการจัดการความรู้ (KM action plan) โดยมีแผนดำเนินการ ๕ เรื่องหลักและเรื่องอื่น ๆ

แบบฟอร์มแผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) จากที่ประชุมวันจันทร์ที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ เวลา ๑๔.๐๐ น. เป็นต้นไป และเกษตรอำเภอทุกอำเภอ ผ่าน Zoom Cloud Meetings หมายเลขห้องประชุม Zoom (Meeting id) : 99127586226 รหัสผ่าน (Password) : 123456

แผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan)					
ชื่อหน่วยงาน .....สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช.....					
ประเด็นสนับสนุนยุทธศาสตร์หรือแนวทางดำเนินงานของกรมหรือภารกิจหน่วยงานในเรื่อง .....องค์ความรู้เรื่องการผลิตงานนอกฤดูกาลของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอชะอวด จ.นครศรีธรรมราช (พืชผัก/กสผ.).... .....องค์ความรู้ในตัวบุคคล ด้านการบริหารการจัดการศัตรูพืชตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร (ที่สุรนารี)....					
ลำดับที่	กิจกรรมจัดการความรู้	ระยะเวลา	ตัวชี้วัด (ระบุค่า เป้าหมาย)	กลุ่มเป้าหมาย	วิธีการและเครื่องมือที่ใช้
<b>กำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ Knowledge Vision (KV)</b>					
๑.	การบ่งชี้ความรู้	ม.ค.-ก.พ. ๖๖	บุคลากร มีส่วนร่วมค้นหาองค์ความรู้ ร้อยละ ๓๐	บุคลากรของหน่วยงาน	- ประชุมคณะทำงาน - แบบฟอร์มแผนการจัดการความรู้
๒.	การสร้างและแสวงหาความรู้	ก.พ.-มี.ค. ๖๖	องค์ความรู้ จำนวน ๕ เรื่อง	คณะทำงาน	- การระดมความคิดเห็น
<b>แลกเปลี่ยนเรียนรู้ Knowledge Sharing (KS)</b>					
๓.	กิจกรรมการจัดการความรู้	มี.ค.-ก.ย. ๖๖	บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมร้อยละ ๓๐	บุคลากรของหน่วยงาน	- เวทีประชุม/สัมมนาตามระบบส่งเสริมการเกษตร
๔.	การประมวลและกลั่นกรอง องค์ความรู้	มี.ค.-พ.ค. ๖๖	องค์ความรู้ ปรับปรุง จำนวน ๕ เรื่อง	คณะทำงาน	- การระดมความคิดเห็น - การจัดทำสื่อเผยแพร่
<b>จัดเก็บรักษาองค์ความรู้ Knowledge Access (KA)</b>					
๕.	การเข้าถึงองค์ความรู้	พ.ค.-มิ.ย. ๖๖	บุคลากรได้รับองค์ความรู้ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เอกสาร website LINE Facebook ร้อยละ ๓๐	บุคลากรของหน่วยงาน	- เอกสาร/คู่มือปฏิบัติ - ป้ายประชาสัมพันธ์ - สื่อออนไลน์ - เผยแพร่ทางช่องทางต่าง ๆ
๖.	การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้	มิ.ย. ๖๖	องค์ความรู้ นำลงในระบบฐานข้อมูล จำนวน ๕ เรื่อง	บุคลากรของหน่วยงาน	เว็บไซต์ของหน่วยงาน
๗.	การเรียนรู้	ก.ค.-ส.ค. ๖๖	บุคลากรนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ร้อยละ ๓๐	บุคลากรของหน่วยงาน	การประเมินผล
ผู้จัดทำ :  (.....)  นางอมรรัตน์ สว่างลาภ ประธานคณะทำงานหรือเลขานุการคณะทำงาน (KM)			ผู้ให้ความเห็นชอบ :  (.....)  นายภูวเดช วุฒิวงศ์วัฒน์ เกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช		

## ส่วนที่ ๒

### ผลการจัดการความรู้

#### วิธีการจัดการความรู้ (KS)

ขั้นตอนกระบวนการ KM ประกอบด้วย

๑. การบ่งชี้ความรู้ เป็นการพิจารณาว่าจะทำอะไรให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย โดยจะคัดเลือกกว่าจะใช้เครื่องมืออะไร และขณะนี้เรามีความรู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร โดยอาจจะพิจารณาว่าองค์กรมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมายคืออะไร
๒. การสร้างและแสวงหาความรู้ ซึ่งสามารถทำได้หลายทาง เช่น การสร้างความรู้ใหม่ แสวงหาความรู้จากภายนอก รักษาความรู้เก่า กำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว
๓. การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ เป็นการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อการเรียกใช้งานได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องในอนาคต
๔. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ เช่น การปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน ใช้ภาษาเดียวกัน และปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์และเหมาะสม
๕. การเข้าถึงความรู้ เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก โดยการใช้พวกระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) หรือการประชาสัมพันธ์บน Web board Website
๖. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ทำได้หลายวิธีการซึ่งจะแบ่งได้สองกรณีได้แก่ Explicit Knowledge อาจจะจัดทำเป็นเอกสาร ฐานความรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ หรือ Tacit Knowledge จัดทำเป็นระบบ ทีมข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน การยืมตัว และเวทีการแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น
๗. การเรียนรู้ ควรทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น การเรียนรู้จากสร้างองค์ความรู้ การนำความรู้ไปใช้ให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ และนำความรู้ที่ได้ไปหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

รายละเอียดองค์ความรู้ ตามแบบฟอร์มจัดเก็บองค์ความรู้

แบบจัดเก็บองค์ความรู้	
องค์ความรู้ เรื่อง การจัดการความรู้ขององค์ความรู้ กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร จังหวัดนครศรีธรรมราช	
เจ้าของความรู้ หรือผู้ให้ข้อมูล นายสุธานิล ทิตสิน หัวหน้ากลุ่มอารักขาพืช เกษียณอายุราชการ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๖	
วันที่บันทึกความรู้ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๖	
กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)	ข้อเสนอแนะ/เอกสารอ้างอิง/คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้
<p><b>กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติองค์ความรู้</b></p> <p>จากประสบการณ์ที่เป็นที่วิทยากรกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร พอจะสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ว่า โรงเรียนเกษตรกร หมายถึง กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ให้เกษตรกรได้ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ไข แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว</p> <p><b>องค์ประกอบพื้นฐานของโรงเรียนเกษตรกร ประกอบด้วย</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. โรงเรียนเกษตรกรจะประกอบไปด้วยกลุ่มเกษตรกร จำนวน 20-25 คน</li> <li>2. โรงเรียนเกษตรกรเป็นการเรียนรู้ในแปลงปลูกพืชและมีระยะเวลาอย่างน้อยหนึ่งฤดูกาลเพาะปลูก (ตั้งแต่เพาะเมล็ดถึงเก็บเกี่ยว)</li> <li>3. เกษตรกรสมาชิกจะพบกันเป็นประจำสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก</li> <li>4. ในโรงเรียนเกษตรกร เกษตรกรเป็นผู้ดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิธี ไอ พี เอ็ม และวิธีแบบของเกษตรกรทั่วไป เกษตรกรจะมีแปลงปฏิบัติตามทั้งสองวิธี</li> <li>5. ในโรงเรียนเกษตรกรจะต้องมีการทำแปลงศึกษาเฉพาะเรื่องซึ่งหัวข้อที่ศึกษาขึ้นอยู่กับปัญหาที่มีอยู่ในพื้นที่นั้น</li> <li>6. ในโรงเรียนเกษตรกรจะมีการกำหนดหัวข้อเรียนรู้พิเศษ ซึ่งเกษตรกรเป็นผู้เลือกเรื่องที่ตนสนใจ</li> <li>7. การพบปะแต่ละครั้งอย่างน้อยที่สุดจะต้องมีกิจกรรมการวิเคราะห์ระบบนิเวศเกษตร (AES) แปลงปลูกพืชและปิดท้ายด้วยการตัดสินใจร่วมกันในการจัดการแปลงปลูก</li> <li>8. วิธีการศึกษาตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร คือ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ศูนย์กลางอยู่ที่ผู้เรียนและยึดหลักการศึกษานอกระบบ</li> <li>9. โรงเรียนเกษตรกร 1 กลุ่ม จะต้องมีวิทยากรที่เลี้ยงอย่างน้อยหนึ่งคนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้เกิดประสบการณ์ มีใช้การสอนให้ทำหรือการส่งมอบคำสั่งจากระดับบนสู่ระดับล่าง</li> </ol>	 <p><b>เอกสารอ้างอิง</b></p> <p>กองส่งเสริมการอารักขาพืช และจัดการดินปุ๋ย กรมส่งเสริมการเกษตร</p> <p><a href="http://www.ppsf.doe.go.th/">http://www.ppsf.doe.go.th/</a></p> <p>และองค์ความรู้ที่สะสมในตัวบุคคล</p> <p>นายสุธานิล ทิตสิน หัวหน้ากลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัด นครศรีธรรมราช ผู้เกษียณอายุราชการ 30 กันยายน 2566</p>

กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)	ข้อเสนอแนะ/เอกสารอ้างอิง/ คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ ความรู้
<p><b>กิจกรรมที่ต้องปฏิบัติทุกครั้งที่พบกัน</b></p> <p>จากการพบกันในครั้งแรกซึ่งมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ คัดเลือกจุดดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร คัดเลือกเกษตรกรสมาชิก ชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิกในกลุ่มสถานที่ที่จะพบกันหรือสถานที่จัดทำแปลงเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจน หาข้อตกลงร่วมภายในกลุ่มแล้วนั้น ขั้นตอนต่อไปคือการมาพบปะกันตามข้อตกลง ซึ่งแต่ละครั้งของการมาพบปะกันนั้น มีกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. การลงสำรวจแปลงปลูกพืช แบ่งเกษตรกรออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน ลงแปลงปลูกพืชที่ใช้เป็นแปลงเรียนรู้หรือเป็นแปลงที่ใช้ทดลองฝึกปฏิบัติ เพื่อตรวจสอบสภาพต่างๆ ในแปลงปลูก เก็บตัวอย่างพืช แมลง สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ บันทึกสิ่งที่พบต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ความหนาแน่นของศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติของศัตรูพืช ความสมบูรณ์ของพืช สภาพทั่วไปของแปลงปลูก สภาพภูมิอากาศ โดยเจ้าหน้าที่ผู้อำนวยความสะดวกเป็นผู้เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นให้</li> <li>2. วิเคราะห์ระบบนิเวศในแปลงปลูก (Eco-System Analysis) เป็นกิจกรรมหลักหรือเป็นหัวใจของการประชุมในครั้งที่จะต้องปฏิบัติแต่ละกลุ่มจะใช้ข้อมูลที่ได้จากการลงสำรวจแปลงในข้อที่ 1 ร่วมกันแสดงออกมาเป็นภาพ ซึ่งภาพจะประกอบด้วย ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สุขภาพของพืช สภาพแปลงปลูกพืช สภาพอากาศ และการปฏิบัติอื่น ๆ ในช่วงนั้น นำข้อมูลมาวิเคราะห์ภายในกลุ่มเพื่อหาข้อสรุปเพื่อตัดสินใจดำเนินการ โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเปรียบเทียบกับข้อมูลวิชาการต่างๆ ถึงการตัดสินใจนั้น ๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะในการวิเคราะห์ของเกษตรกร</li> <li>3. การเสนอผลการตัดสินใจ (Decision making) ผลการวิเคราะห์ร่วมกันภายในกลุ่มจะถูกนำเสนอโดยให้ทุกกลุ่มส่งผู้แทนมานำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ เพื่อการอภิปรายและเป็นการฝึกหัดเสนอผลต่อคนหมู่มาก ในระหว่างการนำเสนอจะมีการซักถามและตอบข้อซักถาม เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน ช่วงนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการอภิปรายและบันทึกข้อสรุปผลการตัดสินใจของเกษตรกร ข้อมูลจากการตัดสินใจนี้ใช้เป็นข้อมูลให้เจ้าของแปลงเรียนรู้ดำเนินการเพื่อให้สมาชิกได้รับทราบถึงผลของการดำเนินการตามที่ตัดสินใจกันไว้แล้วในครั้งต่อไปที่นัดมาพบปะกัน และประโยชน์อีกประการหนึ่ง คือ สมาชิกได้รับทราบข้อมูลการปฏิบัติของเกษตรกรรายอื่น และพิจารณานำไปใช้ในแปลงของตนเอง ในกรณีที่มีปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ หรือมีวิธีการในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันหลายวิธี อาจจะใช้เป็นประเด็นเพื่อทดลองพิสูจน์ทราบ ด้วยการแบ่งพื้นที่แปลงเรียนรู้ทำการทดลอง หรือฝึกปฏิบัติได้</li> <li>4. หัวข้อพิเศษ (Special Topic) เป็นองค์ความรู้ที่นำมาเพิ่มเติม หัวข้อหรือประเด็นให้เป็นไปตามความต้องการของสอดคล้องกับช่วงการเจริญเติบโตของพืช หัวข้อต่าง ๆ การนำเสนออาจจะเป็นการบรรยายเชิงอภิปรายโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะเป็นผู้ดำเนินการอบรมหรือจัดหาวิทยากร และเตรียมการให้สอดคล้องกับแผนดำเนินกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม อาจจะจัดให้มีการฝึกปฏิบัติ ได้ตามความต้องการและตามความจำเป็นของหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้</li> </ol>	

<p>5. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamic) กิจกรรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละชนิดพืช และกลุ่มเกษตรกร เช่น กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเกษตรกร ด้านการแก้ไขปัญหาการสื่อสาร ภาวะความเป็นผู้นำ การสร้างทีม ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มมีความสัมพันธ์ที่ดี กระตุ้นให้เกษตรกรเข้าใจถึงการร่วมกันแก้ไขปัญหา การสื่อความหมาย ฝึกหัดสร้างความเป็นผู้นำ ซึ่งจะสร้างให้มีความสนิทสนมกันมีศักยภาพในการทำกิจกรรมร่วมกันเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การทำโรงเรียนเกษตรกรมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น</p> <p>6. ทบทวนและวางแผน (Review and Planing) เป็นการสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ ความก้าวหน้าของช่วงระยะเวลา การเจริญเติบโตของพืช ระบบนิเวศ ผลการจัดทำแปลงทดลองเรียนรู้ต่าง ๆ ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติที่พบ การประชุมแต่ละครั้งต้องมีการสรุป ทบทวนผล การปฏิบัติของเกษตรกร วิเคราะห์ ระบบนิเวศ การตัดสินใจ อย่างต่อเนื่อง ตลอดฤดูกาลผลิต พร้อมทั้งวางแผนการประชุมในครั้งต่อไป และเมื่อสิ้นสุดฤดูกาลจะมีการวัดเปรียบเทียบผล ผลิต ค่าใช้จ่ายหรือต้นทุน การผลิต วิเคราะห์ ผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ ระหว่างแปลงที่มีการดำเนินการตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรกับแปลงที่ดำเนินการตามปกติของเกษตรกร</p> <p style="text-align: center;"><b>ตัวอย่างตารางการประชุมแต่ละสัปดาห์หรือแต่ละครั้ง</b></p> <p style="text-align: center;">08.00 น. ลงสำรวจแปลงปลูกพืช 09.00 น. วิเคราะห์ระบบนิเวศ (Eco3system Analysis) 10.00 น. เสนอผลการตัดสินใจ (Decision making) 10.30 น. หัวข้อพิเศษ (Special Topic) 11.00 น. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamic) 11.30 น. ทบทวนและวางแผน (Review and Planing)</p>	
<p><b>เทคนิค หรือเคล็ดลับ หรือจุดเน้นสำคัญ ที่ทำให้องค์ความรู้ที่นั้นเกิดผลสำเร็จ</b> เกษตรกรที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต้องสมัครใจและพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมทุกครั้ง ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือเกษตรตำบลจะเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นวิทยากรที่เลี้ยง การที่เจ้าหน้าที่จะเป็นวิทยากรที่เลี้ยงที่ดั้นนั้น จำเป็นต้องมีความรู้อย่างลึกซึ้งตลอดกระบวนการทั้งเรื่อง การจัดการพืช การจัดการศัตรูพืช ระบบนิเวศ และเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งเจ้าหน้าที่มักจะเข้าใจว่าตนรู้แล้วจากสถาบันการศึกษาและประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา แต่สิ่งที่รู้มานั้น มักจะเป็นทฤษฎีเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่จะเป็นวิทยากรที่เลี้ยงที่ดั้นนั้น ควรมีความสามารถในการถ่ายทอด องค์ความรู้ และการทำงานเป็นทีม</p> <p><b>ปัจจัยแห่งความสำเร็จ</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. เกษตรกรที่เข้าร่วมด้วยความสมัครใจเพื่อที่จะเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ</li> <li>2. เจ้าหน้าที่เข้าใจกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร สามารถถ่ายทอดได้ และเป็นผู้อำนวยการ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน</li> <li>3. แปลงเรียนรู้ต้นแบบต้องพร้อมและห้วงเวลาการดำเนินการเหมาะสม</li> <li>4. มีการทำงานกันเป็นทีม ร่วมกับ เกษตรกร เจ้าหน้าที่ ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง</li> </ol>	
<p><b>ผู้บันทึกองค์ความรู้</b> ชื่อ นางชมภุชร์ ศรีโชติ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ หน่วยงาน สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช โทรศัพท์ 0-840-941072</p>	

<b>แบบจัดเก็บองค์ความรู้</b>	
องค์ความรู้ เรื่อง การผลิตมังคุดคุณภาพของประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอพิปูน	
เจ้าของความรู้ หรือผู้ให้ข้อมูล นางนันทา ศักยโกสิทธิ์	
วันที่บันทึกความรู้ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๖	
กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)	ข้อเสนอแนะ/เอกสารอ้างอิง/ คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ ความรู้
<p><b>กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติองค์ความรู้</b></p> <p>นางนันทา ศักยโกสิทธิ์ เป็นเกษตรกรผู้นำที่ดำเนินชีวิต และทำการเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนใฝ่หาความรู้วิทยาการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาอาชีพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ในส่วนของการประกอบอาชีพการเกษตรหลังจากที่ได้ยึดอาชีพการทำสวนผลไม้ (มังคุด) ทำสวนยางพารา และการเลี้ยงโคพื้นเมือง ได้เริ่มสังเกตถึงการทำสวนผลไม้ (มังคุด) และยางพาราที่ผ่านมา เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูง จึงมีแนวคิดหาแนวทางการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากดินขาดความอุดมสมบูรณ์ สาเหตุหลักมาจากการใช้สารเคมีในการทำสวนผลไม้มาเป็นระยะเวลานาน จากนั้นได้มีแนวคิดที่จะปรับเปลี่ยนโดยใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพและปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพที่ผลิตเองในการปรับปรุงบำรุงดิน จนทำให้ค้นพบแนวทางในการจัดการแปลงผลไม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับ ก่อเกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ ภายหลังในส่วนของการยางพาราได้พักการกรีดยางเนื่องจากหันมาทุ่มเทการทำสวนผลไม้เป็นหลัก แล้วก็เริ่มทยอยปลูกมาเรื่อย ๆ โดยมีการนำความรู้ที่ได้รับการอบรมจากภาครัฐ และเอกชนมาปรับใช้ในการจัดการสวนมังคุดให้เหมาะสมกับการผลิตมังคุดคุณภาพในสวนของตัวเอง เช่น การให้น้ำ การใส่ปุ๋ย การป้องกันกำจัดโรคแมลง การเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นต้น จนผลผลิตมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ ดังนี้</p> <p><b>๑. การจัดการแปลง</b></p> <p><b>๑.๑ แหล่งน้ำ</b> ใช้น้ำบ่อ และติดตั้งระบบสปริงเกอร์ คุณภาพของน้ำเหมาะสมตามมาตรฐานคุณภาพน้ำที่ใช้เป็นแหล่งน้ำภายในสวน มีปริมาณเพียงพอตลอดทั้งปี</p> <p><b>๑.๒ พื้นที่ปลูก และสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป</b></p> <p>- พื้นที่แปลงตัวอย่างมีจำนวน ๓ ไร่ โดยระหว่างแถวมังคุด ปลูกพืชเสริมหลากหลาย เพื่อเสริมรายได้ซึ่งเป็นการวางแผนการใช้น้ำให้ได้ประโยชน์เต็มที่ โดยเมื่อให้น้ำมังคุด พืชอื่นก็จะได้รับน้ำไปด้วย</p>	<p>๑. เกษตรกรต้องมืองค์ความรู้ที่หลากหลาย ต้องมีการศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม มีการนำภูมิปัญญา มาปรับใช้ให้ควบคู่ไปกับหลักวิชาการ โดยมีการนำหลักการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน นำเทคโนโลยีมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ ปรับใช้โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ มีการผลิต/ขยายสารชีวภัณฑ์มาปรับใช้แทนสารเคมี เพื่อรักษาสภาพแวดล้อม ก่อเกิดประโยชน์ต่อผู้ ผลิตและผู้บริโภคเอง</p> <p>๒. หน่วยงานภาครัฐ ควรมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนและต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง</p> <p>๓. ควรมีการบูรณาการกับหน่วยงานอื่นนอกกระทรวงให้มากกว่านี้</p> <p>๔. ผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำในบางปี เช่น ปาล์มน้ำมัน ยางพารา และมังคุด เป็นต้น</p>

<p style="text-align: center;">กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอแนะ/เอกสารอ้างอิง/ คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ ความรู้</p>
<p><b>๒. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร</b></p> <p>มีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรเล็กน้อยมาก ใช้เฉพาะในช่วงวิกฤติและจำเป็นเท่านั้น โดยใช้สารเคมีทางการเกษตรตามคำแนะนำในฉลาก และปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพ GAP พืช ในเรื่องการใช้สารเคมีทุกประการ การทิ้งภาชนะของสารเคมีการเกษตรที่ใช้แล้ว จะมีการเก็บรวบรวม และขุดหลุมฝังดิน</p> <p><b>๓. การจัดการเพื่อเตรียมต้นให้มีความพร้อม</b></p> <p>การเตรียมต้นให้สมบูรณ์เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับออกดอกให้เริ่มเตรียมตั้งแต่หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จสิ้น โดยมีขั้นตอนการจัดการ ดังนี้</p> <p style="padding-left: 20px;"><i>การตัดแต่งกิ่ง</i></p> <p>ม้งคุดเป็นไม้ผลที่มีทรงพุ่มแน่นทึบหากไม่มีการตัดแต่งกิ่งออกบ้างมีผลทำให้ความชื้นในทรงพุ่มสูง ส่งผลให้เกิดการระบาดของโรคใบจุดสาหร่ายสีเขียวแกมแดงได้ง่าย นอกจากนี้ยังพบว่าหากปล่อยให้ทรงพุ่มแน่นทึบทำให้ใบและกิ่งที่อยู่ส่วนล่างไม่ได้รับแสงทำให้ใบร่วงและทิ้งกิ่งในที่สุด หรือกรณีที่ถูกม้งคุดในระยะชืดเกินไปเมื่อมีอายุมากขึ้นทำให้ทรงพุ่มเจริญเติบโตมาประสานกัน ทำให้เกิดอิทธิพลของร่มเงาเกิดขึ้น ซึ่งก็ส่งผลทำให้ส่วนที่มีร่มเงาเกิดการทิ้งใบและกิ่ง</p> <p>ดังนั้น หลักของการตัดแต่งกิ่งหากปลายกิ่งของแต่ละต้นมาชนกันควรตัดปลายกิ่งออกให้มีช่องว่างเพื่อให้แสงแดดส่องทะลุผ่าน เพื่อให้ใบได้รับแสงแดด สำหรับการตัดแต่งกิ่งภายในทรงพุ่มก็เป็นสิ่งจำเป็นโดยการตัดแต่งกิ่งกระโดงภายในกิ่งหลักและกิ่งแขนงออกบางส่วนเพื่อให้แสงแดดส่องทะลุเข้าไปในทรงพุ่มได้ประมาณ ๒๐ - ๓๐ เปอร์เซ็นต์</p> <p>สำหรับม้งคุดที่มีอายุมากและต้นสูงมักจะพบปัญหาเกี่ยวกับการหักของกิ่งหลัก ทั้งนี้เพราะกิ่งมีกิ่งใบมากบริเวณปลายกิ่ง ทำให้รับน้ำหนักไม่ไหวเกิดการหักของกิ่ง ดังนั้นควรตัดออกบางส่วนเพื่อลดน้ำหนักของกิ่งและเป็นการเปิดช่องให้แสงแดดส่องเข้าไปในทรงพุ่ม ทำให้เกิดกิ่งกระโดงบริเวณโคนกิ่งหลัก ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการหักของกิ่งได้</p> <p>สรุปเกี่ยวกับการตัดแต่งกิ่งม้งคุด คือ ควรตัดแต่งกิ่งภายในทรงพุ่มออกเพื่อให้แสงแดดส่องทะลุเข้าไปในทรงพุ่มได้ ซึ่งการตัดแต่งสามารถลดปัญหาการให้ผลตกปีเว้นปีได้ และลดการฉีกหักของกิ่งในต้นม้งคุดที่มีอายุมาก และต้นสูง</p> <p><b>๔. การกำจัดวัชพืช</b></p> <p>ใช้การตัดหญ้า โดยตัด ๒-๓ ครั้ง/ปี ไม่มีการใช้สารเคมีฉีดพ่น สำหรับในฤดูแล้งมีการใช้วัสดุคลุมโคนต้น เช่น ฟางแห้ง หญ้าแห้ง คลุมโคนต้นเพื่อรักษาความชื้นในดิน และช่วยป้องกันวัชพืชได้ด้วย</p>	

<p style="text-align: center;">กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอแนะ/เอกสารอ้างอิง/ คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ ความรู้</p>
<p><b>๕. การให้ปุ๋ยบำรุงต้น</b></p> <p>หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จต้นจะค่อนข้างโทรมเนื่องจากการเก็บเกี่ยวและการตั้งอาหารไปสร้างผล ต้นมังคุดจะมีลักษณะใบกร้านไม่เขียวเข้ม วัตถุประสงค์การใส่ปุ๋ยบำรุงต้นเพื่อกระตุ้นให้มังคุดแตกใบอ่อนใหม่ เพื่อสร้างและสะสมอาหาร ใช้สำหรับการออกดอกในช่วงฤดูแล้วปีต่อไป หากต้นมังคุดไม่แตกใบอ่อนจะทำให้ต้นมังคุดไม่ออกดอกหรือออกดอกน้อยในปีต่อไป สำหรับปุ๋ยที่ใช้บำรุงต้นมี ๒ ชนิด คือ</p> <p>๑) ปุ๋ยอินทรีย์ มีการใช้ปุ๋ยคอก (มูลไก่, มูลสุกร, มูลโค) และปุ๋ยหมัก จากการผลิตเอง โดยเลือกวัสดุที่หาง่าย ราคาถูก การใช้ปุ๋ยคอกข้อควรระวังคือปุ๋ยคอกจะต้องเก่าหรือผ่านการหมักหรือย่อยสลายตัวดีแล้ว ไม่ควรใช้ปุ๋ยคอกใหม่ๆ เพราะจะทำให้เกิดปัญหาการเน่าแฉ่งได้ ประโยชน์ของปุ๋ยอินทรีย์นอกจากจะให้อาหารแก่พืชหลัก ยังช่วยทำให้คุณสมบัติทางกายภาพและเคมีของดินดีตามมาด้วย เช่น ทำให้ดินร่วนซุย โปร่ง ระบายน้ำ ระบายอากาศได้ดี</p> <p>๒) ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยที่ใช้บำรุงต้น ปรับใช้ตามค่าวิเคราะห์ดินเป็นหลัก โดยในปีที่ผ่านมาใช้สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ในการบำรุงต้น ๘-๒๔-๒๔ เพื่อชักนำการออกดอก ๑๓-๑๓-๒๑ บำรุงผล อัตรา ๒ กิโลกรัม/ต้น/ปี</p> <p><b>หมายเหตุ</b> ก่อนใส่ปุ๋ยควรทำความสะอาดสวน โดยเฉพาะบริเวณใต้ทรงพุ่ม ควรกวาดเศษกิ่งไม้ออกให้หมด หรือ กำจัดวัชพืชก่อนใช้ปุ๋ย ทั้งนี้ เพื่อลดการแก่งแย่งธาตุอาหาร และเพิ่มประสิทธิภาพของปุ๋ย หากดินมีความชื้นต่ำ หรือดินแห้งควรให้น้ำตามทุกครั้งหลังใส่</p> <p><b>๖. การให้น้ำ</b></p> <p>น้ำเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างมากต่อการเจริญเติบโต หากขาดน้ำถึงแม้จะใส่ปัจจัยอื่นเติมที่ เช่น ปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดโรคแมลง เป็นต้น ก็ไม่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืชได้ การให้น้ำควรให้อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะเนื้อดิน ความชื้นในดิน ปริมาณ และการกระจายของฝนด้วย</p> <p>สำหรับมังคุดที่ให้ผลผลิตแล้ว การให้น้ำอย่างเพียงพอและเหมาะสมในแต่ละช่วงของการเจริญเติบโตจะส่งผลต่อปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ซึ่งสามารถจัดการได้ ดังนี้</p> <p>๑) ระยะก่อนออกดอก ควรงดการให้น้ำเพื่อให้เกิดสภาวะแห้งแล้ง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนของสารประกอบคาร์บอนและไนโตรเจนภายในต้น เพื่อการชักนำในการออกดอก หากเกิดความแห้งแล้งต่อเนื่องนานเกินไปควรให้น้ำบ้างเพื่อให้ตาดอกมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>๒) ระยะออกดอก ดอกบานและผลอ่อน ควรมีการให้น้ำ หากขาดน้ำทำให้เปอร์เซ็นต์การบานของดอกลดลง การออกดอกไม่สมบูรณ์ เปอร์เซ็นต์การติดผลลดลง เกิดการร่วงของดอกและผลอ่อน ซึ่งระยะนี้ใช้เวลาประมาณ ๑ เดือน</p> <p>๓) ระยะหลังมังคุดติดผลประมาณ ๑ เดือน ต้องให้น้ำเพิ่มขึ้นและมีการให้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผลมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คุณภาพของผลผลิตดี ในระยะผลมีการพัฒนาหากเกิดการขาดน้ำสลับกับการได้รับน้ำมากอาจเนื่องจากฝนตกชุก ทำให้เปลือกผลแตกร้าว เป็นเนื้อแก้ว และอาการยางไหลในเนื้อผล</p>	

<p style="text-align: center;"><b>กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)</b></p>	<p style="text-align: center;"><b>ข้อเสนอแนะ/เอกสารอ้างอิง/ คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ ความรู้</b></p>
<p><b>เทคนิค หรือเคล็ดลับ หรือจุดเน้นสำคัญ ที่ทำให้องค์ความรู้นั้นเกิดผลสำเร็จ</b>  <b>เทคโนโลยีเด่นที่ตอบโจทย์การเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน เพิ่มคุณภาพ เพิ่มมูลค่า</b>  <b>ได้แก่</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>๑. การทำเกษตรแบบผสมผสาน ที่มีการจัดการระบบน้ำ มีการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ</li> <li>๒. เน้นการป้องกันโรคแมลงโดยวิธีธรรมชาติ ทำให้ผลผลิตปลอดภัยจากสารเคมี โดยมีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาปรับใช้ควบคู่ไปกับหลักวิชาการ มีการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน ซึ่งไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ทดแทนสารเคมี และน้ำหมักชีวภาพสูตรการกำจัดโรคและแมลงในพืช เป็นต้น</li> <li>๓. เน้นการปลูกพืชหลากหลายชนิด พร้อมกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะราคาผลผลิตตกต่ำ และความแปรปรวนของสภาพอากาศเนื่องจากอำเภอพิบูลเป็นอำเภอติดภูเขาและเป็นพื้นที่ที่ได้รับร่องมรสุมทั้งสองฝั่งอันมีผลต่อภาคการเกษตรเป็นอย่างมาก มีการจัดระบบการปลูกพืช จัดทำแผนการผลิต และมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี</li> </ol> <p><b>การลดต้นทุนการปลูกมังคุด</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>๑. การใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพคุณภาพดีที่ผลิตใช้เองโดยมีสูตรการผลิต ซึ่งได้รับคำแนะนำจากสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยทำการปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และใช้ได้ผลดี โดยมีต้นทุนการผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพในราคาลิตรละ ๑๐ บาท ใช้ผสมน้ำในอัตรา ๑๐ ซีซี. ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ทำให้ลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงได้ ๕๐๐ - ๑,๐๐๐ บาทต่อไร่ เนื่องจากมังคุดมีทั้งปลูกสวนเดี่ยว สวนผสม และสวนแซม อัตราการใช้จะแตกต่างกันไป</li> <li>๒. ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ปีละ ๑๑,๑๐๐ บาท (รวมค่าเก็บเกี่ยว) จากเดิม ต้นทุนปีละ ๑๕,๐๐๐ บาท</li> <li>๓. ปุ๋ยที่ผลิตได้สามารถนำไปใช้กับพืชชนิดอื่นได้อีก เช่น ผักสวนครัว ทุเรียน ละครูด กล้วยน้ำว่า กล้วยหอม กล้วยเล็บมือ นาง มะขามเตี้ย ยอด ลางสาด ลองกอง เป็นต้น อันก่อเกิดรายได้เสริมเพิ่มจากรายได้หลัก</li> </ol> <p><b>ปัจจัยแห่งความสำเร็จ</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>๑. มีความรู้เฉพาะสาขาจากภูมิปัญญาการทำสวนผลไม้</li> <li>๒. มีความรู้วิชาการด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) สถานการณ์ เหตุการณ์ และนำหลักวิชาการมาปรับใช้ในการพัฒนาการลดต้นทุนการผลิตมังคุด โดยได้รับความร่วมมือทั้งจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และสถานศึกษา</li> <li>๓. มีความอดทน มุ่งมั่น ไม่ย่อท้อ พินิจอุปสรรค</li> <li>๔. การเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม</li> </ol>	
<p><b>ผู้บันทึกองค์ความรู้ ชื่อ นางสุพัตรา รัตนะ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ</b></p>	
<p><b>หน่วยงาน สำนักงานเกษตรอำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช โทรศัพท์ ๐๗๕-๔๙๙๑๑๓</b></p>	

# การผลิตมังคุดคุณภาพ

## ของประธาน ศพก. อำเภอพิปูน

จังหวัดนครศรีธรรมราช



### สินค้าหลัก : มังคุด

พื้นที่เป้าหมาย : 174 ไร่ เกษตรกรเป้าหมาย : 57 ครัวเรือน  
ระดับการพัฒนาของศูนย์ฯ : ระดับ B  
ฐานการเรียนรู้ : ทั้งหมด 7 ฐานเรียน  
แปลงเรียนรู้ : พื้นที่ 3 ไร่  
เครือข่าย : จำนวน 15 ศูนย์

### การจัดการแปลง



**แหล่งน้ำ**  
คุณภาพของน้ำเหมาะสมตามมาตรฐาน



**พื้นที่**  
พื้นที่แปลงตัวอย่างมีจำนวน 3 ไร่ โดยระหว่างแถวมังคุดปลูกพืชเสริมหลากหลาย



**การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร**  
มีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรเล็กน้อยมาก ใช้เฉพาะในช่วงวิกฤติและจำเป็นเท่านั้น



**การจัดการเพื่อเตรียมดินให้มีความพร้อม**  
การเตรียมดินให้สมบูรณ์เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับออกดอกให้เริ่มเตรียมตั้งแต่หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จสิ้น



**การกำจัดวัชพืช**  
ใช้การตัดหญ้า โดยตัด 2-3 ครั้ง/ปี



**การให้น้ำบำรุงต้น**  
หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จต้นจะค่อนข้างโทรมเนื่องจากการเก็บเกี่ยวและการดึงอาหารไปสร้างผล จึงมีการใส่ปุ๋ยเพื่อเป็นการบำรุงต้น เพื่อรับฤดูการให้ผลในฤดูถัดไป



**การให้น้ำ**  
มังคุดที่ให้ผลผลิตแล้ว การให้น้ำอย่างเพียงพอและเหมาะสมในแต่ละช่วงของการเจริญเติบโตจะส่งผลต่อปริมาณและคุณภาพของผลผลิต

### ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. มีความรู้เฉพาะทางจากภูมิปัญญาการทำสวนผลไม้
2. มีความรู้วิชาการด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) สถานการณ์ เหตุการณ์ และนำหลักวิชาการมาปรับใช้ในการพัฒนาการผลิตมังคุด โดยได้รับความร่วมมือทั้งจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และสถานศึกษา
3. มีความอดทน มุ่งมั่น ไม่ย่อท้อ พินิจอุปสรรค
4. การเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

### เกษตรกรต้นแบบ

นางนันทา ศักยโกสิทร์ อายุ 55 ปี  
บ้านเลขที่ 71/1 หมู่ที่ 3 บ้านในไส ตำบลยางค้อม  
อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช  
เบอร์โทรศัพท์ : 08-1270-0295

นางนันทา ศักยโกสิทร์ เป็นเกษตรกรผู้นำที่ดำเนินชีวิตและทำการเกษตร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนใฝ่หาความรู้วิทยาการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาอาชีพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

### เทคนิค หรือเคล็ดลับ หรือจุดเน้นสำคัญที่ทำให้องค์ความรู้นี้เกิดผลสำเร็จ

1. การทำเกษตรแบบผสมผสาน ที่มีการจัดการระบบน้ำ มีการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ
2. เน้นการป้องกันโรคแมลงโดยวิธีธรรมชาติ ทำให้ผลผลิตปลอดภัยอาหารเสริม โดยมีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาปรับใช้ควบคู่ไปกับหลักวิชาการ
3. เน้นการปลูกพืชหลากหลายชนิด พร้อมกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะราคาผลผลิตตกต่ำ และความปลอดภัยของสภาพอากาศ

จัดทำโดย สำนักงานเกษตรอำเภอพิปูน



<b>แบบจัดเก็บองค์ความรู้</b>	
<b>องค์ความรู้เรื่อง</b> การผลิตทุเรียนนอกฤดู ของประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองปีทา	
<b>เจ้าของความรู้ หรือผู้ให้ข้อมูล</b> นายประพันธ์...แดงพรม บ้านเลขที่ ๓๙ หมู่ที่ ๙ ตำบลรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โทรศัพท์ ๐๘๒ ๒๗๒ ๔๒๖๗	
<b>วันที่บันทึกความรู้</b> ๑๔.กรกฎาคม.๒๕๖๖	
<b>กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)</b>	<b>ข้อเสนอแนะ/เอกสารอ้างอิง/ คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ ความรู้</b>
<p><b>กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติองค์ความรู้</b></p> <p>นายประพันธ์ แดงพรม เกิดบ้านเลขที่ ๓๙ หมู่ที่ ๙ ตำบลรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ภายหลังเรียน กศน.จนจบเทียบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เริ่มต้นอาชีพเกษตรกร โดยได้สานต่อการทำสวนผลไม้เมืองร้อนจากบิดา อันได้แก่ เงาะ มังคุด ทุเรียนหมอนทอง พร้อมทั้งไร่นาสวนผสม อันได้แก่ ข้าว พริกชี้หนู มะเขือ พืชวงศ์แตง กัญชง มะละกอ ต่อมาในราวปี ๒๕๓๕ ได้ทำการลดการปลูกพืชชนิดอื่นลง และเริ่มจริงจังกับการปลูกทุเรียนหมอนทองมากขึ้น ด้วยเล็งเห็นว่า ในช่วงเวลานั้น แม้ทุเรียนหมอนทองจะมีราคาต่อน้ำหนัก ไม่ต่างจาก มังคุด และเงาะมากนัก แต่ทุเรียนหมอนทองนั้นกลับให้ผลผลิต คิดเป็นน้ำหนักแล้วมากกว่า มังคุด และเงาะหลายเท่า ทำให้ทุเรียนหมอนทองเป็นพืชที่สร้างรายได้ได้มากกว่า ตนจึงได้ลดการปลูกมังคุด และเงาะลงเรื่อยๆ แล้วทดแทนด้วยทุเรียนหมอนทอง จนกระทั่งปี ๒๕๓๘ ได้รับเป็นแปลงสาธิตการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) และปี ๒๕๔๐ ก็ได้เปิดเป็นโรงเรียนเกษตรกร(ทุเรียน)</p> <p>ต่อมาในปี ๒๕๔๒ ได้ไปศึกษาดูงานการผลิตทุเรียนนอกฤดูจากภาคตะวันออก ถัดมาในปี ๒๕๔๕ จึงเริ่มนำเอากรรมวิธีการผลิตทุเรียนนอกฤดู มาทดลองใช้กับสวนของตนเอง และถือได้ว่าเป็นเกษตรกรรายแรกในตำบลรุงชิง ที่เริ่มการผลิตทุเรียนนอกฤดู ใช้เวลาทดลองล้มลุกคลุกคลานอยู่ราว ๓ ปี จึงเริ่มเห็นผล และปี ๒๕๔๙ จึงเริ่มตั้งตัวได้ จากการเข้าหาตลาดอยู่ราว ๓ ปี และราคาทุเรียนหมอนทองปรับตัวขึ้นเป็น กิโลกรัมละ ๕๐ บาท เริ่มแรก นายประพันธ์ ได้ใช้กรรมวิธีเดียวกับภาคตะวันออก ที่ตนได้เคยไปศึกษาดูงาน แต่ตนพบว่า สำหรับต้นทุเรียนที่มีอายุหลายสิบปี ต้นมีความสมบูรณ์มาก อาจไม่จำเป็นต้องใช้สารพาคีโลบิวทราโซล ในการชักนำต้นทุเรียนให้เกิดตาดอก อาศัยความเข้าใจในหลักของ C/N Ratio เน้นการให้ปุ๋ย และธาตุอาหารต่าง ที่ช่วยส่งเสริมการสร้างชุดใบ การสร้างและสะสมแป้ง ทั้งทางรากและทางใบ รวมถึงการควบคุมการให้น้ำ การดูแลป้องกันกำจัดศัตรูพืช ก็สามารถกระตุ้นการติดตาดอกในทุเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ ความชื้น ปริมาณฝนร่วมด้วย</p>	<p>๑. เกษตรกรต้องมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการจัดการบำรุงต้น การทำใบ เพื่อให้มีความพร้อมสำหรับการผลิตทุเรียนนอกฤดู การตัดแต่งกิ่ง การใช้ปุ๋ยทางดินทางใบ และการอารักขาพืชให้ปลอดภัยจากโรคและแมลงศัตรูพืช</p> <p>๒. เกษตรกรควรรู้จักกระบวนการทำงานของ สารพาคีโลบิวทราโซล สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการลงสาร ตลอดจนความพร้อมของต้นทุเรียนที่สามารถลงสารพาคีโลบิวทราโซนเพื่อการชักนำให้เกิดการออกดอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>๓. เกษตรกรได้ทราบขั้นตอนการดูแลรักษาตาดอกทุเรียนในระยะต่างๆ และการแต่งดอก การผสมเกสร ตลอดจนการอารักขาตาดอกทุเรียนให้ปลอดภัยจากโรคและแมลงทำลาย เพื่อการติดผลที่สมบูรณ์ของทุเรียน</p>

<p>กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)</p>	<p>ข้อเสนอแนะ/เอกสารอ้างอิง/ คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ ความรู้</p>
<p><b>องค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ : เทคนิคการผลิตทุเรียน</b></p> <p><b>๑ การเลือกต้นทุเรียนที่เหมาะสม</b> ในการผลิตทุเรียนนอกฤดู เลือกต้นทุเรียน สภาพสมบูรณ์ อายุไม่น้อยกว่า ๕ ปี</p> <p><b>๒ การสร้างชุดใบแรก</b> ให้ตัดแต่งกิ่งทุเรียน เลือกตัดกิ่งย่อย กิ่งแห้ง กิ่งกระโดง กิ่งที่ช้ำลงดิน และกิ่งที่ชี้ขึ้นฟ้า ลงมาคลุมโคนต้นเพื่อรักษาความชื้นในดิน เหลือไว้เพียงกิ่งหลักที่ขนานกับพื้นดิน ร่วมกับการให้ปุ๋ยทางดินทั้งปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยเคมีสูตรไนโตรเจนสูง และให้น้ำพอมชุ่มชื้น แต่ไม่แฉะ กรรมวิธีนี้จะช่วยให้อากาศถ่ายเทในทรงพุ่มได้สะดวก ลดการเข้าทำลายของโรค และกระตุ้นการสร้างชุดใบแรก</p> <p><b>๓ การดูแลใบชุดแรก</b> เมื่อชุดใบแรกมีอายุราว ๑๕ วันนับจากวันที่เริ่มแตกใบใหม่ จะเริ่มเข้าสู่ระยะ “เพสะลาด” ถึงระยะนี้สามารถให้ปุ๋ยทางใบร่วมด้วย เพิ่มเติมจากการให้ปุ๋ยทางดินได้ โดยการให้ปุ๋ยหรือธาตุอาหารในช่วงนี้ จะเริ่มเปลี่ยนสูตรปุ๋ยทางดินเป็นสูตรเสมอ(ปุ๋ยอินทรีย์ยังคงใส่ร่วมด้วยตามปกติ) เพื่อบำรุงต้นทุเรียนในทุก ๆ ด้าน เพิ่มเติมด้วยธาตุแมกนีเซียมทางใบ เพื่อส่งเสริมให้ใบสร้างคลอโรฟิลล์ได้มาก เมื่อมีคลอโรฟิลล์มาก ใบจะหนา และสีเขียวเข้ม ช่วยเพิ่มกระบวนการสังเคราะห์แสง และสร้างแป้งเก็บสะสมได้มาก</p> <p><b>๔ การดูแลรักษาใบทั้งสองชุด</b> เมื่อใบชุดที่สองแตกออก และเข้าสู่ระยะเพสะลาด จะเปลี่ยนสูตรปุ๋ยทางดินเป็นสูตรฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมสูง เพื่อส่งเสริมการสร้างดอก และเริ่มมีการให้สารละลายจำพวกกลูโคส (ในทางการค้าเรียกน้ำตาลทางด่วน) และธาตุแคลเซียม เพิ่มเติมไปด้วย กลูโคส จะช่วยเพิ่มการสะสมแป้งในใบ และแคลเซียม จะเพิ่มความแข็งแรงให้กับผนังเซลล์ เพื่อป้องกัน ดอกหลุดร่วงในอนาคต นอกจากนี้ ยังต้องหมั่นสำรวจแปลง เพื่อสอดส่องการเข้าทำลายของแมลง และโรคพืช เพราะการเข้าทำลายใบในช่วงนี้ จะไปทำลายการผลิตและสะสมแป้งในการสร้างตาดอกและสร้างผล</p> <p><b>๕ การกระตุ้นให้เกิดตาดอก</b> ในกรณีที่ดินทุเรียนมีอายุมาก และสภาพอากาศมีความชื้น เมื่อใบชุดที่สองแก่แล้ว อาจใช้การลดปริมาณการให้น้ำ การสูมไฟ และงดคลุมโคนต้น และอาจเพิ่มด้วยการใช้จอบขุดหน้าดิน ให้แดดส่องถึงและดินแห้ง ทำให้ “รากตะขาบ” แห่ง ประกอบกับการตัดแต่ง “กิ่งน้ำค้าง” “กิ่งกอดะไคร้” และกิ่งย่อยต่างๆ ก็อาจเพียงพอต่อการกระตุ้นตาดอก แต่ในต้นทุเรียนที่อายุยังน้อย อาจต้องใช้สารพาโคลบิวทราโซล ฉีดพ่นใต้ใบและใต้ท้องกิ่ง ในช่วงที่ใบชุดที่สองเข้าสู่ระยะเพสะลาด ลดการดูดน้ำ จึงจะช่วยกระตุ้นให้ทุเรียนเกิดตาดอกได้</p> <p><b>๖ การขึ้นน้ำ หลังการติดดอก</b> ช่วงดอกระยะไข่ปลาถึงตาปู เป็นช่วงที่ดอกเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ชาวสวนจำเป็นต้อง “ขึ้นน้ำ” แก่ต้นทุเรียนหรือคือเปลี่ยนเป็นการให้น้ำแก่ทุเรียนตามปกติ เมื่อกระตุ้นให้ดอกทุเรียน โตสม่ำเสมอดีแล้ว ควรมีการให้น้ำวันเว้นวัน ถ้าฝนทิ้งช่วง แต่หากมีฝนตกชุก ดอกทุเรียนในระยะไข่ปลา อาจหยุดพัฒนาการ แก้ไขโดยฉีดพ่นด้วยไทโอยูเรียใต้ท้องกิ่ง ร่วมกับปุ๋ยโพแทสเซียมสูงทางใบเพื่อช่วยให้ดอกทุเรียนระยะไข่ปลาสามารถพัฒนาต่อไปได้ ข้อควรระวังคือต้องใช้ไทโอยูเรียในความเข้มข้นที่แนะนำเท่านั้น หากใช้ในอัตราที่สูงกว่าจะทำให้ดอกทุเรียนระยะไข่ปลาหรือตาปูถูกทำลาย</p>	<p>๔. เกษตรกร ควรมีความรู้การดูแลรักษา ผลทุเรียนในระยะต่างๆ การบำรุงต้นเพื่อให้สามารถเลี้ยงผลได้ การตัดแต่งผลที่ไม่มีคุณภาพทิ้ง การใช้ปุ๋ยสำหรับชั้นพุ่มของผลทุเรียน การเข้าสี และการเก็บเกี่ยวผลทุเรียนแก่สำหรับการส่งออกตามมาตรฐาน GAP พืชอาหาร</p> <p>๕. เกษตรกร ควรทราบวิธีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี ในการผลิตทุเรียนเพื่อให้มีประสิทธิภาพ และช่วยลดต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกร และเน้นการใช้ปุ๋ยถูกสูตร ถูกต้องตามความต้องการของพืช ถูกช่วงเวลา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และมีความรู้การใช้สารอินทรีย์ชีวภาพแทนสารเคมี เช่น สารสะเดาบาด น้ำหมักชีวภาพ เชื้อบีที สารชีวภัณฑ์ (ไตรโคเดอร์มา เมตาโรเซียม บิวเวอร์เรีย) และการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบวิธีผสมผสาน (IPM)</p>

<p>กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)</p>	<p>ข้อแนะนำ/เอกสารอ้างอิง/ คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ ความรู้</p>
<p><b>๗ การยึดช่อดอก</b> หากเป็นต้นทุเรียนที่ฉีดพ่นด้วยสารพาราโคลบิวทราโซลโดยปกติช่อดอกจะสั้น แก่ไขโดยการฉีดพ่นด้วยจิบเบอเรลลิน ในระหว่างระยะตาปูและระยะเหยียดต้นหนุเท่านั้น หากปฏิบัติก่อนหรือ หลังระยะดังกล่าวจะไม่ได้ผล</p> <p><b>๘ การบำรุงช่อดอก</b> ในช่วงดอกระยะเหยียดต้นหนุ ใส่ปุ๋ยเคมีทางดินสูตร ๑๖-๑๖-๑๖ เพื่อเสริมความพร้อมของต้น และเพิ่มการติดผล ให้ฉีดพ่นธาตุแคลเซียมและโบรอนร่วมกับน้ำตาลทางด่วน ในระยะ ๑-๒ สัปดาห์ ก่อนดอกบาน ควรป้องกันกำจัดโรคและแมลงในช่วงก่อนดอกบานอย่างสม่ำเสมอ ระยะดอกบานควรงดใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชหรือใช้ด้วยความระมัดระวัง</p> <p><b>๙ การจัดการดอก</b> มีการตัดแต่งดอก กำหนดให้ดอกแต่ละพวงห่างกันประมาณ ๑ คืบ เลือกไว้เฉพาะดอกที่อยู่ใต้ท้องกิ่งใหญ่สมบูรณ์ ส่วนดอกตำแหน่งอื่นๆ ได้แก่ ดอกที่อยู่กับกิ่งเล็ก ดอกที่อยู่กับกิ่งอ่อนปลิดทิ้งให้หมด ดอกที่อยู่ส่วนปลายของกิ่งให้คงเหลือดอกไว้เฉพาะกิ่งที่ได้ขนาด กิ่งใหญ่ หรือดอกที่อยู่โคนกิ่งกรณีดอกรุ่นเดียวกันและมีปริมาณมาก ต้องตัดแต่งให้เหลือปริมาณพอเหมาะ และอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม และตัดแต่งเมื่อดอกทุเรียนอยู่ระหว่างระยะมะเขือพวงถึงระยะหัวกำไล หากปฏิบัติก่อนจะทำให้ทุเรียนออกดอกรุ่นใหม่และเกิดปัญหาดอกต่างรุ่นตามมา</p> <p><b>การให้ปุ๋ย</b> เพื่อเสริมให้ส่วนประกอบของดอกช่วยทำหน้าที่ในกระบวนการถ่ายละอองเกสรได้อย่างสมบูรณ์ ควรฉีดพ่นธาตุอาหารเสริม คือ ธาตุแคลเซียมและโบรอน โดยฉีดพ่นที่ช่อดอกในระยะหัวกำไลถึงก่อนดอกบาน</p> <p><b>การให้น้ำ</b> ดอกระยะหัวกำไล จะพองโตขยายอย่างรวดเร็ว และมีความต้องการน้ำมาก การสังเกตว่าให้น้ำต้นทุเรียนเพียงพอหรือไม่ ให้ดูจากการถ่างตัวของดอกทุเรียนในพวง ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ลักษณะ ถ่างตัวน้อย ก็หมายถึง ให้น้ำน้อย ถ่างตัวปานกลาง ก็หมายถึง ให้น้ำพอดี ถ่างตัวมาก ดอกส่วนใหญ่ของกลุ่มดอก ถ่างตัวดอกเหมือนรูปครึ่งวงกลม ก็หมายถึงให้น้ำมาก ก่อนดอกบานจะต้องลดปริมาณน้ำลง เมื่อดอกเปลี่ยนรูปร่างจากทรงหัวกำไลเป็นทรงยาว แสดงว่าใกล้ระยะที่ดอกจะบานแล้ว หากให้น้ำช่วงนี้มากเกินไป หรือมีฝนชุก ดอกจะหลุดร่วงมาก ฉะนั้นในระยะก่อนดอกบาน ต้องลดปริมาณน้ำลงประมาณ ๒ ใน ๓ ของการให้น้ำปกติ จะช่วยให้การติดผลดีขึ้น และควบคุมปริมาณน้ำให้อยู่ในปริมาณนี้ไปจนถึงดอกบาน และกลีบดอกร่วงเกือบหมดทั้งต้น จึงเพิ่มน้ำแก่ต้นเท่าจำนวนปกติ</p> <p><b>๑๐. รักษาระดับ C/N Ratio</b> พยายามลดบทบาทหน้าที่ของธาตุไนโตรเจนในการสร้างใบใหม่ให้ได้อย่างสม่ำเสมอ ด้วยการให้ปุ๋ยทางดินและใบที่มีโพแทสเซียมสูง และเสริมด้วยสารประกอบกลูโคส เพราะหากสารพาราโคลบิวทราโซลเสื่อมฤทธิ์ ต้นทุเรียนจะสร้างใบใหม่เพื่อสร้างความสมดุลในต้นทุเรียน และส่งผลเสีย ต่อการพัฒนาของผลทุเรียน</p>	

<p>กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)</p>	<p>ข้อแนะนำ/เอกสารอ้างอิง/ คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ ความรู้</p>
<p><b>๑๑ การตัดแต่งผล</b>  <b>การตัดแต่งครั้งที่ ๑</b> ให้ตัดผลค้างต่อไปนี้ออก</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>๑. ผลเล็กกว่าปกติในกลุ่มดอกเดียวกัน</li> <li>๒. ผลรูปทรงแป้นไม่ครบพู</li> <li>๓. ผลบิดเบี้ยว</li> <li>๔. ผลที่ก้านผลไม่อวบอ้วน และเมื่อตัดแต่งผลระยะนี้เสร็จให้เหลือผลไว้จุดละ ๓-๔ ผล</li> </ol> <p><b>การตัดแต่งครั้งที่ ๒</b> เมื่อผลอายุได้ ๖๐ วัน ควรตัดแต่งอีกครั้ง โดยให้กิ่งที่มีผลอ่อนเจริญเติบโต อยู่ทุกระยะ ๑ ดอกก็ตัดแต่งให้เหลือจุดละ ๑ ลูก แต่ถ้าเป็นกิ่งใหญ่ และมีผลอ่อนเจริญเติบโตอยู่จุดเดียว ก็ให้เหลือผลไว้ ๒-๓ ลูก โดยตัดแต่งผลที่บิดเบี้ยว ขนาดเล็กกว่าลูกอื่นๆ และผลที่มีหนามแดง การตัดแต่งครั้งนี้จะช่วยให้ผลทุเรียนขยายใหญ่ (ขึ้นพู) และการพัฒนาของเนื้อเป็นไปอย่างปกติ</p> <p><b>การตัดแต่งครั้งสุดท้าย</b> เมื่อผลมีอายุได้ ๗๕ วัน ให้ตัดแต่งผลที่มีขนาดเล็ก โตช้ากว่าผลอื่นๆ ผลหนามแดง ผลก้นจีบ ผลหัวหลิม ผลทรงแป้น ออกให้หมด ให้เหลือผลทรงที่ต้องการ ซึ่งการตัดแต่งครั้งนี้จะช่วยให้การพัฒนาของเนื้อ เป็นไปด้วยดี ขนาดและรูปทรงของผลบนต้นใกล้เคียงกัน</p> <p><b>๑๒ การดูแลในระยะผล</b> ในระยะผลอ่อนนี้ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตรฟอสฟอรัสต่ำ ไนโตรเจน และโพแทสเซียมปานกลาง ทุก ๒๐-๓๐ วัน และเมื่อผลอายุได้ ๖๐-๗๐ วัน ให้ปุ๋ยโพแทสเซียมสูง ให้ผลทุเรียนขยายผล (ขึ้นพู) เนื่องมีการพัฒนาได้ดีและสุกแก่ เข้าสีได้เร็วขึ้น และควรให้อาหารเสริมทางใบเป็นระยะๆ โดยเน้นน้ำตาลทาคาวน ควบคุมกับปุ๋ยทางใบ ฉีดพ่นเมื่ออายุของผลอยู่ใน สัปดาห์ที่ ๕, ๖, ๗, ๘ และ ๙ รวม ๕ ครั้ง และในขณะที่ผลกำลังมีการพัฒนาดังกล่าวควรสำรวจการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืช เพื่อป้องกันและกำจัดศัตรูพืชเป็นระยะๆ ได้ทันทั่วทั้ง</p> <p><b>๑๓ การโยงทุเรียน</b> ใช้เชือกหรือวัสดุที่ทนต่อแรงดึงค่อนข้างสูง ทำการโยงเมื่อทุเรียนมีอายุ ๕-๖ สัปดาห์หลังดอกบาน เพื่อลดการหลุดร่วงของผลทุเรียนอายุ ๙-๑๑ สัปดาห์หลังดอกบานและกิ่งฉีกหักเนื่องจากลมแรง</p> <p><b>๑๔ การเก็บเกี่ยว</b> ทุเรียนนอกฤดูจะแก่สุกช้ากว่าทุเรียนในฤดูเนื่องจากมีการสะสมแป้งมาก ประมาณ ๗-๑๕ วัน หรือผลมีอายุราว ๑๑๐-๑๑๕ วัน จึงจะเก็บเกี่ยวได้ หากปล่อยให้ไว้นานกว่านั้น ผลอาจจะแตกระหว่างการขนส่ง</p> <p><b>๑๕ การฟื้นฟูดินทุเรียนหลังการเก็บเกี่ยว</b> เนื่องจากในช่วงกระตุ้นให้ต้นทุเรียนเกิดการสร้างตาตอกนั้น มีผลทำให้รากตะขบและรากขนอ่อนฝ่อแห้งดำ ไม่สามารถดูดซึมน้ำธาตุอาหารจากดินได้ เมื่อมีตอกเกิดขึ้นมากมาย รากตะขบและรากขนอ่อนที่เกิดขึ้นใหม่ได้ช้าและมีจำนวนน้อย ช่วยได้โดยใช้กรดฮิวมิกแอซิด ฉีดพ่นใต้ทรงพุ่ม สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง รวม ๓ ครั้ง หรือใช้วัสดุคอกอราบานที่ผิวดินใต้ทรงพุ่มเพื่อกระตุ้นให้รากทุเรียน งอกขึ้นมาอยู่ระหว่างผิวดินกับวัสดุคอกอราบาน วัสดุที่ดีคือเศษหญ้าแห้งผสมกับปุ๋ยคอก</p>	

กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)	ข้อเสนอแนะ/เอกสารอ้างอิง/ คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ ความรู้
<p><b>ปัจจัยแห่งความสำเร็จ</b></p> <p>๑ เลือกทำเลเพาะปลูกที่เหมาะสม มีน้ำใช้เพื่อการเกษตรที่เพียงพอ ไม่อับลม</p> <p>๒ หมั่นตรวจสภะวิเคราะห์ดิน ปรับปรุงดิน ดูแลรักษาดิน ใส่ปุ๋ยอินทรีย์อย่างสม่ำเสมอ ให้มีสภาพดี ไม่เป็นกรดต่าง เพื่อลดการเข้าทำลายของโรค และทำให้ธาตุอาหารอยู่ในรูปที่พืชดูดซึมไปใช้ได้</p> <p>๓ หมั่นตรวจแปลง ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>๔ ต้องมีความรู้ความชำนาญในการผลิตทุเรียนนอกฤดู ไม่หยุดที่จะเปิดรับความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ</p> <p>๕ ต้องมี GAP รับรอง และดูแลคุณภาพการผลิตให้ได้มาตรฐาน GAP</p> <p>๖ ต้องมีความรู้เรื่องการตลาด สามารถประเมินความต้องการของตลาดล่วงหน้า ได้แม่นยำ ว่าตลาดมีผลผลิตในฤดูกาลช่วงใด และจะขาดตลาดหรือมีราคาสูงในช่วงใดของปี เพื่อนำมาสู่การวางแผนการผลิตทุเรียนนอกฤดู ให้มีผลผลิตในช่วงเวลาที่เราต้องการหรือตามคำสั่งซื้อของลูกค้า</p> <p>๗ มีการหาตลาดใหม่ๆ ทำความรู้จักคู่ค้า และศึกษาคู่แข่งทางตลาดอยู่เสมอ</p> <p>๘ ควบคุม รักษาผลผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน และไม่เก็บเกี่ยวทุเรียนอ่อน</p> <p><b>แนวคิดในการทำงาน</b> “ไม่หยุดเรียนรู้ ควบคู่พัฒนา มาตรฐานต้องรักษา คู่ค้าต้องใส่ใจ”</p> <p><b>หลักคิดในการประกอบอาชีพการเกษตร</b> “ทำทุกอย่างด้วยใจรัก”</p>	
<p>ผู้บันทึกองค์ความรู้ ชื่อ นางสมฤทัย ใจกล้า ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ หน่วยงาน สำนักงานเกษตรอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โทรศัพท์ ๐๘๕ ๓๕๖ ๑๕๔๖</p>	

<b>แบบจัดเก็บองค์ความรู้</b>	
<b>องค์ความรู้ เรื่อง</b> ความรอยแปงสาकुเมล็ด กั้นภูมิปัญญาชุมชนบ้านสากเหล็ก	
<b>เจ้าของความรู้ชื่อ หรือผู้ให้ข้อมูล</b> กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตถั่วลิสงทำนวัตน์สากเหล็ก ๓๙/๑ หมู่ที่ ๒ ต.อินทรี อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช (ประธานกลุ่ม : นายพรชัย กลิ่นทิพย์.)	
<b>วันที่บันทึกความรู้</b> ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖	
<b>กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติ (ในการจัดการความรู้)</b>	<b>ข้อเสนอแนะ/เอกสารอ้างอิง/ คู่มือต่างๆที่เกี่ยวข้องกับ องค์ความรู้</b>
<b>กระบวนการ/ขั้นตอน</b> ๑. คัดเลือกต้นสาकुที่มีอายุ ๘-๑๐ ปีขึ้นไป ๒. ตัดต้นสาकुให้เป็นท่อนสั้นๆ ประมาณ ๐.๘-๑.๐ เมตร ใช้มีดผ่าทางยาวออกเป็นชิ้นท่อนละ ๓-๔ ซี่ สำหรับนำไปเข้าเครื่องชูด ๓. ใช้เครื่องมือที่เป็นไม้ตอกตาดู นำไปชูดเนื้อสาकुให้ละเอียดเป็นผง ปัจจุบันทางกลุ่มได้ผลิตชุดหัวชูดขึ้นมาเอง โดยใช้หลักการทำงานเดียวกับเครื่องชูดมะพร้าว ๔. นำส่วนที่เป็นเนื้อสาकुไปชูดให้ได้ขุยเนื้อสาकु (ลักษณะคล้ายการชูดมะพร้าว) และนำไปขยำกับน้ำบนผ้ากรองทำเหมือนการคั้นกะทิเพื่อแยกแ่งออกมากรองด้วยผ้าขาวบาง น้ำแ่งจะไหลลงในภาชนะที่รองรับ ๕. ทิ้งไว้ประมาณ ๑-๒ ชั่วโมง แล้วเทน้ำทิ้ง ใส่ใหม่ ทำแบบนี้ประมาณ ๓-๔ ครั้ง จนน้ำใสและทิ้งไว้ให้ตกตะกอน ๑ คืน ๖. วันต่อมา เทน้ำทิ้ง นำแ่งที่ตกตะกอนกั้นภาชนะ ไปสับด้วยมีดให้ละเอียด ๗. นำแ่งสาकुที่สับเสร็จแล้วเทกรองผ่านตะกร้าพลาสติกที่มีรูขนาดเล็กและเขย่าให้แ่งสาकुตกลงไปในกระดังที่รองรับ ส่วนแ่งชิ้นที่ใหญ่ไม่รอดูให้นำมาไปต่อ ๘. ทำเม็ดแ่งสาकु โดยโรยผงแ่งสาकुลงบนแ่งสาकुที่อยู่ในกระดัง เพื่อให้แ่งสาकुที่สับมาขึ้นเม็ด ขณะผัดกระดัง ทำแบบนี้จนหมดแล้วแล้วนำไปตากแดด ๙. นำแ่งสาकुที่ผัดขึ้นเม็ดเสร็จแล้ว ไปตากแดดบนแคร่ไม้ไผ่ ไม่ต่ำกว่า ๔ ชั่วโมง ๑๐. เมื่อดอกแดดเสร็จควรตั้งพักไว้อย่างน้อย ๓ ชั่วโมง จึงจะสามารถบรรจุลง จำหน่ายได้ <b>*** หมายเหตุ :</b> ป่าสาकुที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยชุมชนจะร่วมกันอนุรักษ์และปลูกเพิ่ม <b>เทคนิค เคล็ดลับ หรือ Key Success</b> ๑. เพื่อให้ได้ปริมาณแ่งมาก จะเก็บเกี่ยวต้นสาकुที่มีอายุ อายุ ๘ - ๑๐ ปี ขึ้นไป ๒. ไม่ตัดใบต้นสาकुขายเพราะจะทำให้ได้ปริมาณแ่งสาकुลดลง ๓. สำรองการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชทุกสัปดาห์ โดยเฉพาะด้วง ๕. แ่งสาकुต้องตากแดดอย่างน้อย ๔ ชั่วโมง (ตากช่วง ๑๐.๐๐ - ๑๔.๐๐ น.) ๕. การกรองแ่งสาकुออกจากน้ำจะต้องใช้ผ้าที่มีความถี่ที่ให้น้ำแ่งไหลผ่านได้ โดยใช้ผ้าขาวบางจะดีที่สุด	๑. ไขความลับสาकु ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร กองวิจัยและพัฒนาางานส่งเสริมการเกษตร ๒. การศึกษาป่าสาकुและความหลากหลายทางชีวภาพในแหล่งน้ำ จังหวัดนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
<b>บันทึกความรู้ ชื่อ</b> นางวัลลภา สวมประดิษฐ์ <b>ตำแหน่ง</b> นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ <b>หน่วยงาน</b> สำนักงานเกษตรอำเภอพรหมคีรี <b>ติดต่อได้ที่</b> โทร.๐๗๕-๓๙๖๑๑๒	

# ตามรอย "แป้งสาकुเม็ด"

## กับภูมิปัญญาชุมชนบ้านสาकुเหล็ก



"สาकु (Sago palm)" เป็นพืชตระกูลปาล์ม แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ชนิดยอดแดง (Metroxylon sagus Rottb.) ลักษณะของขอบใบเรียบไม่มีหนาม เป็นพันธุ์ที่มีการแพร่กระจายมากที่สุด ทั้งในสภาพธรรมชาติ และสภาพที่มีการเพาะปลูก และชนิดยอดสีขาว (Metroxylon rumphii Mart.) ลักษณะของขอบใบมีหนาม ใบสั้นเปราะ และต้นเล็กกว่ายอดสีแดง จำกัพรพทศรีย พบบากที่สุด ในตำบลอินลีย และตำบลนาเรียง เป็นสาकुชนิดยอดแดง

### การตัดต้นสาकुไม่ใช่การตัดไม้ทำลายป่า

ต้นสาकुขยายพันธุ์ด้วยการแตกหน่อ และเติบโตเป็นป่าสาकुในพื้นที่ป่าพรุ เมื่อมีอายุ 8-10 ปี เป็นช่วงเวลาที่ตัดที่สุด ในการแปรรูปเป็นแป้งสาकु ชาวบ้านชุมชนบ้านสาकुเหล็กมีภูมิปัญญาในการสังเกตใบสาकुเมื่อเริ่มสั้น มีช่อดอกและออกดอก จากนั้นจะยืนต้นตาย ชาวบ้านจึงตัดต้นสาकु ช่วงอายุดังกล่าว มาใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น นำไปแปรรูปเป็นอาหาร ใช้เป็นอาหารเลี้ยงสัตว์ และที่อยู่อาศัย

### วิธีการและขั้นตอนการทำแป้งสาकुเม็ด

- 1** เลือกต้นสาकु ที่มีอายุ 8-10 ปี ขึ้นใบ
- ตัดต้นสาकुเป็นท่อนยาวประมาณ 0.8-1.0 เมตร ใช้มีดผ่าทางยาวออกเป็นชิ้น ท่อนละ 3-4 ชิ้น สำหรับนำไปเข้าเครื่องขูด
- นำส่วนที่เป็นเนื้อสาकु ไปขูดให้ได้ขุยเนื้อสาकु
- นำขุยเนื้อสาकुไปล้างน้ำ นำน้ำล้างมาล้างแป้งให้สะอาด
- ทิ้งไว้ประมาณ 1-2 ชั่วโมง แล้วเทน้ำทิ้ง ใส่ผ้าใหม่ ทิ้งน้ำทิ้งประมาณ 3-4 ครั้ง จนน้ำใสและทิ้งไว้ให้ตกตะกอน 1 คืน
- นำแป้งที่ตกตะกอนกับกษณะไปสับด้วยมือให้ละเอียด
- กรองแป้งผ่านตะกร้าพลาสติก เขย่าให้แป้งสาकुตกลงไปในกระด้ง
- ทำแป้งเม็ดสาकु โดยการผัดกระด้ง และโรยผงแป้งสาकुลงไป เพื่อให้แป้งเม็ดสาकुที่สัมผัสเม็ด
- นำแป้งสาकुที่ผัดขึ้นเม็ดเสร็จแล้ว ไปตากแดดบนแคร่ไม้ไผ่ ไม่ต่ำกว่า 4 ชั่วโมง
- ตากแดดเสร็จ พักไว้ประมาณ 3 ชั่วโมง จึงจะสามารถบรรจุถุงจำหน่ายได้ ทำอาหารหรือนมได้

# 7 ปัจจัยความสำเร็จ การบริหารจัดการ การเงิน ผลิต



สำนักงานเกษตรอำเภอลิบล



### องค์ความรู้เรื่อง เกษตรผสมผสานตามศาสตร์พระราชฯ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

**แนวคิดในการทำงาน :** ยึดหลัก “พึ่งพาตนเอง อดร้ายจ่าย เน้นรายได้ ในครัวเรือน พึ่งพาตนเองทั้งกาย และใจ” และแนวคิดปฏิบัติบูชา “อยู่แบบพอเพียง เด็บบ้างได้”

ทำให้อาสาสมัครเกษตรศึกษา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ หลักปรัชญาทฤษฎีบันได 9 ขั้น

เจ้าของความรู้ นายวินัย งามดี  
บ้านเลขที่ 4 หมู่ 5 ต. บ้านด่านาว  
อ. บางขัน จ. นครศรีธรรมราช



### หลักปรัชญาทฤษฎีบันได 9 ขั้น



หลักการหนึ่งปัจจัยการผลิตภายนอก เกษตรกรต้องผนวกกระบวนการเรียนรู้จากกิจกรรมการผลิตที่หลากหลาย สามารถพึ่งพาตนเองได้

เนื่องจากมีความหลากหลายในกิจกรรมการผลิต ทั้งปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ทำให้รายได้อันตรายมาจากหลายกิจกรรมและสามารถได้อย่างสม่ำเสมอ ค่าใช้จ่ายลดลง

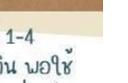
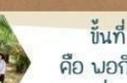
ขั้นที่ 1-4 คือ บอกรับ พอใช้ พออยู่ พอรับเป็นเงิน

ขั้นที่ 5-6 คือ บุญ และทาน

ขั้นที่ 7 คือ การเก็บรักษา และแปรรูป

เกษตรกรได้ทำการแปรรูปด้านอาหาร เช่น นำสมุนไพรมาทำเครื่องแกง ทำนึ่งแห้ง หมากแห้ง ปลาใส่ยวน ปลาแดดเดียว ฯลฯ การรักษาเมล็ดพันธุ์เพื่อปลูกในรุ่นต่อไป การทำเช่นนี้เป็นการตั้งอยู่บนความไม่ประมาทได้เก็บไว้ใช้ยามฉุกเฉิน

ขั้นที่ 8 คือ การขาย



### องค์ความรู้เรื่อง การผลิต "มังคุดคุณภาพ" ของสวนสุรินทิพย์

เจ้าของความรู้หรือผู้ให้ข้อมูล ที่อยู่ 435 หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านด่านาว อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช

นางพรทิพย์ กาญจนสุวรรณ



#### การดูแลความสมบูรณ์ของต้นมังคุด

มีการตัดแต่งกิ่งเพื่อความโปร่งนุ่ม เพื่อให้มีแสงส่องผ่านเขาใตกรงนุ่ม

กิ่งล่างสุด ปลายกิ่งต้องห่างจากพื้นดิน ประมาณ 50 เซนติเมตร



#### การดูแลให้มังคุดออกดอก

กวาดโคนใต้ต้นมังคุดให้บริเวณใต้โคนต้น เพื่อให้โคนต้นแห้งเร็วขึ้น

ก่อนมังคุดออกดอก 2 เดือน ให้ใส่ปุ๋ยเคมีทางดิน สูตรเร่งดอกมังคุด 8-24-24 (2-3 กิโลกรัม/ต้น) ในอัตรา 2-3 กิโลกรัม/ต้น โดยแบ่งเป็น 2 รอบห่างกัน 15 วัน

ใบมังคุดสีเขียว มีความมันวาว



ก่อนมังคุดออกดอก 1 เดือน ให้ใส่ปุ๋ยเคมีทางดิน สูตรเร่งดอกมังคุด 8-24-24 (2-3 กิโลกรัม/ต้น) อีก 1 ครั้ง จะเริ่มออกดอกในช่วงหลังจากนี้ประมาณ 15-20 วัน

งดให้น้ำประมาณ 21-30 วัน แต่ในกรณีที่มีแฉงจัดควรให้น้ำ เป็นเวลา 25 นาทีต่อต้น วันเว้นวัน

#### การปรับปรุงบำรุงดิน

เพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ให้กับดินให้มีใต้เดือนใต้ดิน

ใส่ปุ๋ยมูลไส้เดือน 2 ครั้งต่อปี (5 กิโลกรัมต่อต้นปีต่อปี)

ใส่ปุ๋ยชีวภาพ (ปุ๋ยมูลค่างควา) 5-7 กิโลกรัมต่อต้นปีต่อปี



ระบุงพาดฉางแก้ว ให้ใส่ปุ๋ยชีวภาพ 5-7 กิโลกรัมต่อต้น หวานรอบต้น และมีกรรตรดรดน้ำเขาทำฉาบของแมลงศัตรูมังคุด ไตแก เนอ์ไป ไรแดง

หากพบว่ามังคุดแล้ว 15% ของผลทั้งหมด ควรให้น้ำมาก ๆ ประมาณ 8-10 ลิตร/วัน/พื้นที่ใตกรงนุ่ม 1 ตารางเมตร อย่างต่อเนื่องทุกวันจนกว่าเริ่มมีการแตกยอดใบอ่อน แทนการฉีดพ่นอินทรีย์สารให้หน้าอง

ระบุงผลัดใบ ให้ใส่ปุ๋ยเคมีทางดินสูตรบำรุงมังคุด 13-21-21 ในอัตรา 2-3 กิโลกรัม/ต้น

#### การดูแลมังคุดในระยะออกดอก





### ส่วนที่ ๓

#### สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการความรู้ของหน่วยงาน ระบุประโยชน์ที่เกิดขึ้นในเชิงรูปธรรมให้ชัดเจน ได้นำองค์ความรู้ ผ่านเวทีการประชุม และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำองค์ความรู้ไปใช้ในพื้นที่

#### ข้อเสนอแนะ

จากการพูดคุย จะมีการจัดทำองค์ความรู้และทำให้ต่อเนื่องและทำทุกอำเภอเพื่อประโยชน์ได้ใช้งานจริง

ภาคผนวก  
คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ

คำสั่งจังหวัดนครศรีธรรมราช  
ที่ ๕๔๕ /๒๕๖๖

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการความรู้ของหน่วยงาน จังหวัดนครศรีธรรมราช (KM) ปี ๒๕๖๖

ตามที่กรมส่งเสริมการเกษตรมีนโยบายและกำหนดแนวทางให้หน่วยงานในสังกัดดำเนินการเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานย่อยของกรมส่งเสริมการเกษตร มีการพัฒนาฐานข้อมูลความรู้ด้านการเกษตร มีการพัฒนาคลังความรู้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็วและมีองค์ความรู้ที่ได้จากการถอดองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงความรู้ โดยรวบรวมจัดเก็บองค์ความรู้ไว้ในคลังความรู้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน นั้น

เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ สามารถตอบสนองตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการความรู้ของหน่วยงาน จังหวัดนครศรีธรรมราช (KM) ปี ๒๕๖๖ ดังนี้

๑. นางอมรรัตน์ สว่างลาภ	หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายชัยวัฒน์ อินทรณรงค์	หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต	คณะกรรมการ
๓. นายสุธานิล หีดสิน	หัวหน้ากลุ่มอารักขาพืช	คณะกรรมการ
๔. นางจริยา หาญนิวัตกุล	หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร	คณะกรรมการ
๕. นางพรทิพย์ ดิษฐศรี	หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป	คณะกรรมการ
๖. เกษตรอำเภอกุดชุมห่อ		คณะกรรมการ
๗. นางสาวศรีพุทธ ปัญนะ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	คณะกรรมการ
๘. นายพงษ์พัฒน์ พิมเสน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	คณะกรรมการ
๙. นางสาวสุภารัตน์ ชูชัย	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	คณะกรรมการ
๑๐. นางชมภูรัฐ ศิริโชติ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	คณะกรรมการ

และเลขานุการ

โดยมีหน้าที่ ดังนี้

๑. ขับเคลื่อนการดำเนินงานองค์กรแห่งการเรียนรู้ จังหวัดนครศรีธรรมราช
๒. ศึกษาวิเคราะห์และกำหนดเป้าหมาย/ประเด็นหลักในการดำเนินงานองค์กรแห่งการเรียนรู้
๓. ให้คำปรึกษาแนะนำในการใช้เครื่องมือการดำเนินงานองค์กรแห่งการเรียนรู้ แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ

๔. ดำเนินการ...

๔. ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan)

๕. ประสานงานเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดการปฏิบัติการองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยใช้เวที ส่งเสริมการเกษตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการองค์ความรู้ให้เป็นระบบและเข้าถึงง่าย และการนำงานที่ปฏิบัติ มาแลกเปลี่ยนเพื่อปรับปรุงให้ทันต่อการปฏิบัติงาน

๖. ติดตาม ควบคุม การปฏิบัติในการใช้องค์กรแห่งการเรียนรู้ ตามกรอบการประเมินผล การปฏิบัติราชการ ตลอดจนจัดทำรายงานสรุปผลสำเร็จของการดำเนินงานองค์กรแห่งการเรียนรู้ ให้สำนักงาน ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรและกรมส่งเสริมการเกษตรทราบ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖



(นายภูวเดช วุฒิวงศ์วัฒน์)

เกษตรจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน  
ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

ชมภูรัฐ ว่าง/พิมพ์  
...๐... ตรวจ

# ภาพการดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้



10:47 น.

Close Participants (81)

Search

- ช ชมภุรรัฐ ศิริโชติ สำนักงานเกษตรจ... (me) [mute] [video off]
- ส สำนักงานเกษตรจังหวัด... (Host) [mute] [video off]
- DH DOAE HOST (Co-host) [mute] [video off]
- C Cs-khanom [mute]
- 3 319082 [mute] [video off]
- ก กสก. นครศรีธรรมราช [mute] [video off]
- ก กัญญาธิดา สนนง.เกษตรจังหวัดฯ [mute] [video off]
- ก กุลธิดา สนนง.กษอ.สิชล นครศรีฯ [mute] [video off]
- เ เกษตรอำเภอนาทาสาลา [mute] [video off]
- เ เครือวัลย์ สนนง.เกษตรอ.เฉลิมฯ จ... [mute] [video off]
- จ จตรงค์ สนนง.กษอ.สิชล [mute] [video off]

Invite

10:47 น.



Close

## Participants (81)

Search

- ช ชมภุรฐ ศิริโชติ สำนักงานเกษตรจ... (me)
- ส สำนักงานเกษตรจังหวัด... (Host)
- DH DOAE HOST (Co-host)
- C Cs-khanom
- 3 319082
- ก กสภ. นครศรีธรรมราช
- ก กัญญา สอน.เกษตรจังหวัดฯ
- ก กุลธิดา สอน.กษอ.สีชล นครศรีฯ
- เ เกษตรอำเภอน้ำตาล
- เ เครือวัลย์ สอน.เกษตรอ.เฉลิมฯ จ....
- จ จตุรงค์ สอน.กษอ.สีชล

Invite

